

УДК 657:631.171/631.173

**ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ
РАЦІОНАЛЬНОГО СКЛАДУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**

*О. Агрес, ст. викладач, В. Кирилейза, к. е. н.
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Одним із напрямів підвищення економічної ефективності використання основних засобів сільськогосподарських підприємств є формування їх раціонального складу і структури. Проте в нинішніх умовах господарювання постає гостра проблема пошуку шляхів фінансового забезпечення цього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми поліпшення забезпечення та підвищення ефективності використання основних засобів у сільськогосподарських підприємствах досліджують багато вітчизняних і зарубіжних учених. Теоретичні та прикладні аспекти забезпечення належного відтворення основних засобів, ефективності їх використання стали предметом наукових розвідок В. Андрійчука, П. Гайдуцького, П. Гарасима, М. Гилки, М. Дем'яненка, М. Ковальчука, Л. Мармуль, Л. Мельника, С. Онисько, О. Перхач, Г. Підлісецького, В. Плаксієнка, В. Поплавського, П. Саблука, Г. Савицької, Г. Черевка та ін. Водночас дослідження регіональних особливостей формування й оновлення основних засобів, а також пошуку достатніх джерел фінансування висвітлено недостатньо.

Постановка завдання. Наше завдання – пошук джерел фінансування для забезпечення раціонального складу основних засобів сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу. Формування продовольчої безпеки країни – базова засада функціонування сільськогосподарських товаровиробників, а відповідно, основа концепції щодо їх забезпечення основними засобами, зокрема їх виробничою частиною. Виконання поставленого завдання можливе лише на засадах забезпечення прискореного розширеного відтворення активної частки основних виробничих засобів, виходячи з уже напрацьованих і майбутніх досягнень інноваційного характеру. Адже функціонування конкуренто-спроможного сільськогосподарського виробництва можливе лише за умови системного відтворення основних виробничих засобів сільгоспвиробників.

Перспективне формування матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств вбачаємо у необхідності прискорення процесу імплементації в їх виробничо-господарську діяльність передових зразків механізмів, приладів, обладнання, пристроїв і систем, що належать до активної частки основних виробничих засобів. Такі процеси даватимуть змогу забезпечити оновлення засобів праці не лише виходячи з обсягів їх фізичного спрацювання, а й з обов'язковим врахуванням морального та техніко-економічного старіння наявної матеріально-технічної бази. Проте в нинішніх умовах господарювання реалізація означених процесів можлива лише за наявності системи управління матеріально-технічним забезпеченням, функціонування якої можливе в разі становлення й розвитку ефективної інвестиційної основи з поліаспектним походженням джерел таких інвестиційних ресурсів.

Більшість дослідників можливих шляхів і напрямів оновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарських виробників (у тому числі сільськогосподарських підприємств) пропонують застосовувати процес відтворення основних виробничих засобів, який матиме дискретний ступеневий характер. При тому на першому етапі пропонують посилити комплектування парку великогабаритними машинами підвищеної продуктивності; на другому – удосконалювати енерго- та ресурсоощадні технології, на третьому – забезпечити плавний перехід на високоінтенсивні технології, які ґрунтуються на інноваційній базі [6]. Формування такої етапності значною мірою зумовлене суттєвою обмеженістю інвестиційних ресурсів, спрямування яких було б визначено виключно відтворенням основних засобів сільськогосподарських виробників на новому якісному рівні. Адже таке обмеження інвестиційних ресурсів простежується не лише на рівні підприємств, де кошти не тільки на оновлення основних засобів, а й на підтримання їх у належному технічному стані, недостатні. Сформована ситуація значною мірою зумовлена відсутністю цілісної державної науково обґрунтованої технічної політики [1], яка давала б змогу забезпечувати належний рівень нормативно-правового та науково-інноваційного обґрунтування техніко-технологічного оновлення основних виробничих засобів агропромислового комплексу не лише досліджуваної області, а й країни загалом. У таких умовах беззаперечною потребою є розробка та налагодження вдалого процесу управління обмеженими фінансовими ресурсами та швидкого пошуку альтернативних джерел залучення інвестицій, спрямована на оновлення та відтворення основних виробничих засобів, базуючись і виходячи з необхідності застосування прогресивних досягнень науково-технічного прогресу та поглиблення інноваційно-інвестиційного розвитку сільськогосподарських підприємств.

Враховуючи наявні фінансово-інвестиційні ресурси та можливі джерела їх залучення, формування складу й структури основних засобів у перспективі можна забезпечити одним із таких способів: пріоритетно, послідовно, ступенєво або фронтально. Лише за умови налагодження дієвої системи інвестування у процеси відтворення основних засобів і надання таким напрямом вкладення інвестиційних ресурсів статусу пріоритетності виникатимуть можливості для раціоналізації галузевої структури функціонування сільськогосподарських підприємств.

За ступенєвого, послідовного інвестування можливе використання переважно власних фінансів – амортизації, прибутку, часткової участі засновників і власників. У разі ж пріоритетного інвестування вирішальна роль відводиться цільовій бюджетній підтримці та пільговому кредитуванню [4].

На думку багатьох учених, зокрема М. Мірошніченка [5], І. Буздalова [2], О. Єжевського, Л. Хитруна [3], з метою формування вдалої структури основних виробничих засобів у перспективі необхідно забезпечити розвиток передумов для швидкого скорочення пасивної частки основних засобів і зростання активної їх складової, адже її питома вага у промисловому виробництві сягає понад 40 %, що на 15 % менше за такий самий показник у сільському господарстві.

Під час визначення перспективного складу основних виробничих засобів обов'язково необхідно враховувати комплекс сучасних досягнень науково-технічного прогресу, зокрема в аспекті впровадження у виробничий процес прогресивних комп'ютеризованих та автоматизованих технічних засобів, пристроїв і механізмів,

застосування біологізації технологій, механізмів енерго- та ресурсозбереження, а також можливостей пошуку шляхів щодо вдалого вирішення проблематики належного фінансового забезпечення стосовно ефективного впровадження означених процесів.

У таких умовах обмеженість джерел інвестиційного забезпечення щодо формування належних якісних і кількісних характеристик основних засобів виробничого призначення значно зменшує ефективність їх функціонування. У сформованих обставинах лише розробка та впровадження елементів дієвої інвестиційної, амортизаційної та цінової політики спроможні сприяти розвитку передумов для забезпечення раціоналізації складу та структури основних засобів сільгоспвиробників.

Ведення конкурентоспроможного виробництва сільгосппродукції неможливе без належного матеріально-технічного забезпечення сільськогоспо-дарських підприємств. В умовах обмеженості інвестиційних ресурсів і джерел їх можливого залучення постає гостра потреба в пошуку альтернативних шляхів забезпечення інвестицій, що передбачають формування системи довгострокового цільового державного кредитування на пільгових засадах із невисокими (нижчими від ринкових) відсотковими ставками. Вважаємо, що ймовірними підставами для виділення таких пільгових інвестиційних держресурсів для конкретних сільгосппідприємств є впровадження у виробництво прогресивних інноваційних технологій, отриманих за результатами науково-технічного прогресу, реалізації екологізації виробництва з використанням можливостей щодо його комп'ютеризації та автоматизації.

Окрім того, можливе застосування пільгових умов оподаткування сільськогосподарських підприємств, їх об'єднань з іншими суб'єктами агросектору, створення кооперативів чи інтегрованих формувань із залученням банківських установ, що спрямовують свої фінансові ресурси на придбання прогресивних технічних засобів, машин і механізмів на засадах інноваційної діяльності та інтенсифікації виробничого процесу.

За реалій сучасності важливе значення у забезпеченні перспективної раціональної структури засобів праці сільськогосподарських підприємств має посилення ролі лізингових операцій. Вважаємо, що розвиток агролізингу в нашій державі повинен прямувати до тенденцій, притаманних розвинутим країнам, де на ринку агролізингових послуг у конкурентних умовах здійснюють свою діяльність чимало лізингових компаній різних форм власності та господарювання.

Висновки. Постійне здорожчання матеріально-технічних ресурсів за наявності диспаритету цін на промислову і сільськогосподарську продукцію в умовах низької ліквідності сільгосппідприємств значно обмежує можливості щодо формування прогресивної структури основних засобів, реалізацію яких потрібно здійснювати виключно на засадах використання досягнень науково-технічного прогресу та впровадження передових засобів механізації й автоматизації виробничого процесу.

Сформована ситуація вимагає розробки та прискореного практичного вжиття заходів щодо реалізації елементів сприятливої амортизаційної, цінової та інвестиційної політики на засадах їх узгодження та консолідації. Вважаємо, що лише вжиття означених заходів забезпечить зростання ефективності використання основних засобів у сільськогосподарських підприємствах як у найближчій, так і у віддаленій перспективі.

Бібліографічний список

1. Береславская О. А. Формирование и использование основных средств в сельском хозяйстве (на примере Республики Марий Эл) : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. экон. наук : спец. 08.00.05 / О. А. Береславская. – Йошкар-Ола, 2003. – 17 с.
2. Буздалов И. Факторы и стимулы ускорения научно-технического прогресса в сельском хозяйстве / И. Буздалов // Вопросы экономики. – 1970. – № 2. – С. 76.
3. Ежевский О. О тенденциях развития сельского хозяйства США / О. Ежевский, Л. Хитрун // Экономика сельского хозяйства. – 1974. – № 9. – С. 113.
4. Луценко О. А. Формування та ефективне використання основних засобів у сільськогосподарських підприємствах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. экон. наук : спец. 08.00.04 / О. А. Луценко. – Харків, 2009. – 23 с.
5. Мирошниченко Н. Н. Новые формы организации механизированного труда в сельском хозяйстве / Н. Н. Мирошниченко. – Донецк : Высшая шк., 1975. – 104 с.
6. Проблеми реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі : кол. монографія / за ред. Я. К. Білоусько, А. В. Бурилко, В. О. Галушко та ін. – К. : ННЦ ІАЕ, 2007. – 216 с.

Агрес О., Кирилейза В. Джерела фінансування для забезпечення формування раціонального складу основних засобів сільськогосподарських підприємств

Розглянуто особливості та необхідність формування раціонального складу і структури основних засобів, як основи підвищення ефективності їх використання. Запропоновано можливі джерела фінансування для реалізації цього процесу.

Ключові слова: сільськогосподарські підприємства, інвестування, лізинг, основні засоби, податкова політика, кредитування.

Agres O. Sources of funding for the formation of rational fixed assets farms

Features and necessity of forming of rational composition and structure of the fixed assets are considered, as bases of increase of efficiency of their use. Possible sourcings are offered for realization of this process.

Key words: agricultural enterprises, investing, leasing, fixed assets, tax policy, crediting.

Агрес О. Источники финансирования для обеспечения формирования рационального состава основных средств сельскохозяйственных предприятий

Рассмотрены особенности и необходимость формирования рационального состава и структуры основных средств как основы повышения эффективности их использования. Предложены возможные источники финансирования для реализации этого процесса.

Ключевые слова: сельскохозяйственные предприятия, инвестирование, лизинг, основные средства, налоговая политика, кредитование.